

LUTOFONIA - SCENARIUSZE

opracował: Tomasz Pokrzywiński

współpraca merytoryczna: Adriana Wdziękońska, Malina Sarnowska

WSTĘP

Proponowany w niniejszych scenariuszach model koncertów, ze względu na swą specyfikę i odmienność, wymaga wyjaśnienia i wstępnego komentarza, który przybliży ideę i ułatwi realizację każdego z koncertów.

Przestrzeń

Jednym z głównych założeń tego typu koncertów jest rezygnacja z tradycyjnego podziału na scenę i widownię, ponieważ podział ten w odniesieniu do najmłodszych słuchaczy jest nieadekwatny. Dlatego też dzieci - razem z rodzicami - słuchają koncertu siedząc na poduszkach ułożonych na dużym dywanie (wykładzinie). Muzycy ustawieni są możliwie blisko słuchaczy, a czasem wchodzą nawet pomiędzy nich - dzięki czemu kontakt między obiema stronami jest bardzo bezpośredni, a idea wychodzenia z muzyką naprzeciw wdrażana dosłownie.

Osoba prowadząca i scenariusz

Rola osoby prowadzącej koncert - nazywanej w niniejszych scenariuszach Animatorem - jest trudna do przecenienia. Proponowana tu formuła koncertów wymaga od niego szerokiej gamy umiejętności oraz cech charakteru, takich jak m.in.: zdolność błyskawicznego "czytania" grupy, reagowania na zmieniający się poziom skupienia lub pobudzenia młodych słuchaczy (a także umiejętność sterowania nim), umiejętność wylapywania ciekawych, wartościowych, oryginalnych zdarzeń/pomysłów pojawiających się wśród dzieci i rodziców, umiejętność wytworzenia miłej, przyjaznej "bezpiecznej" atmosfery dla najmłodszych (odpowiedni ton głosu, język dostosowany do wieku odbiorców) i wiele innych. Dla takiego Animatora scenariusz będzie jedynie wyznaczał pewne ramy, ale nie po to, by ograniczać, lecz raczej wskazywać możliwości; będzie paletą narzędzi, z pomocą których - jeżeli zostaną umiejętnie użyte - może zbudować koncert, który stanie się niezapomnianym przeżyciem dla dziecka.

Wykonawcy

Podczas koncertów muzycy powinni swoją postawą uosabiać ideę wychodzenia naprzeciw, otwartości i bezpośredniego kontaktu. O powodzeniu koncertu będzie bowiem decydował nie tylko poziom wykonania, ale również umiejętność współdziałania wykonawców z Animatorem, czyli m.in. elastyczność, refleks, otwartość na eksperyment oraz zdolność reagowania na dynamicznie zmieniające się otoczenie i atmosferę.

Lutosławski w centrum uwagi

Podstawowym założeniem programowym niniejszego cyklu koncertów jest wykorzystanie w scenariuszach utworów Witolda Lutosławskiego, a w konsekwencji - przybliżenie twórczości jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów nowej grupie słuchaczy. Nie chodzi przy tym jedynie o najbardziej oczywistą do tego celu część kompozytorskiej spuścizny Lutosławskiego, czyli jego liczne piosenki, ale również o te utwory, które komponowane były z myślą o poważnych salach koncertowych i wyrobionych słuchaczach.

Autor scenariuszy, mając na uwadze powyższe założenie, wprowadził dwa kluczowe, charakterystyczne elementy:

1. Tytuły każdego z koncertów zaczerpnięte są z tytułów utworów Witolda Lutosławskiego i wyznaczają tematykę poszczególnych koncertów;
2. Elementem każdego z koncertów są Luto-zabawy obrazujące, w sposób przystępny dla najmłodszych, techniki kompozytorskie i terminy muzyczne najbardziej charakterystyczne dla twórczości Lutosławskiego.

Elementy interaktywne

Pojęciem tym określono te elementy - typowe dla koncertu dla dzieci - które wykraczają poza ramy "normalnego" koncertu, i które wymagają aktywnego uczestnictwa słuchaczy, czyli wszelkiego rodzaju gry, zabawy, klaskanie, tupanie, śpiewanie, rytmiczne recytacje, etc. - prowadzone przez animatora.

Wiek dzieci

Jest kwestią bardzo istotną, aby rodzice byli poinformowani dla jakiej grupy wiekowej adresowane są poszczególne koncerty, ponieważ wszystkie elementy interaktywne oraz Luto-zabawy dostosowane będą do konkretnej grupy.

W grupie 3-5 lat zabawy przeznaczone są dla dzieci i rodziców (polecenia kierowane do rodziców), czynności wykonywane są wspólnie z rodzicami. Istotnym elementem jest kontakt fizyczny (przytulanie, trzymanie za rękę, śpiewanie dla siebie). Zabawy te są prostsze.

W grupie 6-8 lat natomiast pojawiają się polecenia i zagadki kierowane bezpośrednio do dzieci, mogą pojawić się elementy współzawodnictwa, zabawy są ambitniejsze.

Proste piosenki

Stały element wszystkich scenariuszy - proste piosenki, a czasem jedynie charakterystyczne fragmenty piosenek. Ich najważniejszą cechą jest łatwość, z jaką mogą być powtórzone przez rodziców i dzieci. Jest to niezwykle ważny element koncertu, ponieważ w prosty sposób umożliwia im zaangażowanie i aktywne muzykowanie. Znana piosenka może pomóc przełamać pierwszy opór i wstyd przed śpiewaniem, dzięki czemu łatwiej będzie w dalszej części koncertu zanucić piosenkę Lutosławskiego. Ponadto, dziecko, które widzi rodziców (oraz inne dzieci) śpiewających piosenkę razem z Animatorem przy akompaniamencie muzyków doświadczają prawdziwego "zanurzenia" w świecie dźwięku oraz niezwykle cennego poczucia wspólnoty muzycznej.

Zasada kontrastów

Niezwykle ważne w konstruowaniu programów koncertów dla dzieci jest kierowanie się zasadą kontrastów i różnorodności. Dzieci nie potrafią jeszcze słuchać z taką koncentracją jak dorośli, dlatego podczas koncertu trzeba nieustannie "walczyć" o ich uwagę i je zaskakiwać (np. poprzez zmiany instrumentów solowych, kontrasty tutti-solo, zmianę miejsca, zróżnicowanie temp i charakterów utworów, etc.).

Kolejność utworów

Kolejność utworów w programie uwzględnia “przebieg napięciowy” koncertu - elementy ożywiające i uspokajające, skupiające uwagę i wymagające aktywności użyte są w odpowiednich miejscach i proporcjach. Należy jednak pamiętać, że każda publiczność jest inna, i kolejność, która sprawdziła się w jednym koncercie - nie musi sprawdzić się podczas innego. Często zależy to od nastroju i samopoczucia dzieci, poziomu ich reaktywności o konkretnej porze dnia. Dlatego zarówno muzycy, jak i organizatorzy koncertów powinni być przygotowani na elastyczne traktowanie kolejności utworów wydrukowanej w programach, dopuszczając nawet opuszczenie lub powtórzenie jednego z nich.